

1389

21 Δεκεμβρίου, 2006

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

[ΑΡΤΕΜΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΦΩΤΙΟΥ, Δ/στές]

ROSE ΔΑΜΤΣΑ,

Εφεσείουσα-Αιτήτρια,

v.

ΠΕΤΡΟΥ ΔΑΜΤΣΑ (Αρ. 2),

Εφεσιβλήτου-Καθ' ου η αίτηση.

(Έφεση Αρ. 11/2005)

Οικογενειακό Δικαστήριο — Περιουσιακές σχέσεις συζύγων οι οποίοι ανήκουν σε θρησκευτικές ομάδες — Δικαιοδοσία επίλυσης διαφορών — Κατά πόσο το Οικογενειακό Δικαστήριο το οποίο ιδρύθηκε με τον περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμο του 1990 (Ν.23/90 όπως τροποποιήθηκε) ή το Οικογενειακό Δικαστήριο Θρησκευτικών Ομάδων είναι το αρμόδιο Δικαστήριο προς επίλυσή τους.

Λέξεις και Φράσεις — «Οικογενειακό Δικαστήριο» στον περί Οικογενειακών Δικαστηρίων (Θρησκευτικές Ομάδες) Νόμο του 1994 (Ν.87(Ι)/94 , όπως τροποποιήθηκε με το Ν.29(Ι)/97 και το Ν.22(Ι)/98), σε σχέση με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων.

Δεδικασμένο (Res judicata) — Το δεδικασμένο δικαστικής απόφασης δημιουργείται όχι μόνο σε σχέση με το αποτέλεσμα αλλά καλύπτει και τις διαπιστώσεις επί των επιδίκων θεμάτων στα οποία το Δικαστήριο βάσισε την τελική του απόφαση.

Η παρούσα έφεση στρέφεται κατά της απόφασης δικαστή του Οικογενειακού Δικαστηρίου (το Οικογενειακό Δικαστήριο) με την οποία απορρίφθηκε η υπ' αρ. 149/2003 αίτηση της εφεσείουσας-αιτήτριας για απόδοση της δικής της συνεισφοράς στην αύξηση της περιουσίας του εφεσιβλήτου-καθ' ου η αίτηση. Το Οικογενειακό Δικαστήριο αποφάσισε ότι δεν είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση επειδή η εφεσείουσα ανήκει στην θρησκευτική ομάδα των Λατίνων. Σύμφωνα με το σκεπτικό του Δικαστηρίου ο Ν.23/90 με την τροπο-

1390

ποίησή του από το Ν.26(Ι)/98 δεν έχει δώσει ούτε θα μπορούσε να δώσει δικαιοδοσία στα Οικογενειακά Δικαστήρια για θέματα διατροφής και/ή περιουσιακών σχέσεων μελών της Ρωμαιοκαθολικής Ομάδας. Ο διαχωρισμός των Δικαστηρίων σε Δικαστήρια για τους ανήκοντες στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία και σε Δικαστήρια για τις Θρησκευτικές Ομάδες, για τις οποίες ισχύουν οι διατάξεις του Άρθρου 2 και 3 του Συντάγματος, παρέμειναν αμετάβλητες από την τροποποίηση του Άρθρου 111 του Συντάγματος από τον περί της Πρώτης τροποποίησης του Συντάγματος Νόμο του 1989 (Ν.95/89).

Με την έφεση αμφισβητείται η ορθότητα του ευρήματος του Οικογενειακού Δικαστηρίου ότι η εφεσείουσα ανήκει στην προαναφερθείσα θρησκευτική ομάδα. Η εφεσείουσα ισχυρίσθηκε ότι εσφαλμένα αποφάσισε το πρωτόδικο Δικαστήριο ότι η απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας στην αίτηση διαζυγίου υπ' αρ. 352/03, στην οποία έγινε εύρημα ότι αυτή ανήκει στην θρησκευτική ομάδα των Λατίνων, αποτελεί δεδικασμένο.

Το Ανώτατο Δικαστήριο κατέληξε ότι ενόψει του γεγονότος ότι δεν έχει εφεσιβληθεί η εν λόγω απόφαση, δημιουργήθηκε δεσμευτικό δεδικασμένο σε σχέση με το εύρημα ότι η εφεσείουσα ανήκε στην θρησκευτική ομάδα των Λατίνων το οποίο εμποδίζει την εφεσείουσα να το

αμφισβητεί με την αίτηση υπ' αρ. 149/03. Η κατάληξη του Οικογενειακού Δικαστηρίου σε σχέση με την θρησκευτική ομάδα που αυτή ανήκει, εκτός από το δεδικασμένο, προκύπτει εύλογα από την υπόλοιπη μαρτυρία.

Σε σχέση με το θέμα της δικαιοδοσίας, το ερώτημα είναι κατά πόσο το Οικογενειακό Δικαστήριο που ιδρύθηκε με τον περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμο του 1990, (Ν.23/90 όπως τροποποιήθηκε), έχει δικαιοδοσία εκδίκασης περιουσιακών διαφορών προσώπων που ανήκουν σε θρησκευτική ομάδα.

Το Ανώτατο Δικαστήριο αφού έκαμε εκτενή αναφορά στον περί Οικογενειακών Δικαστηρίων (Θρησκευτικές Ομάδες) Νόμο του 1994 (Ν.87(Ι)/94 όπως τροποποιήθηκε), αποφάνθηκε ότι:

1. Η δικαιοδοσία των Οικογενειακών Δικαστηρίων Θρησκευτικών Ομάδων πηγάζει από το Ν.87(Ι)/94 όπως έχει τροποποιηθεί από τους Ν.46(Ι)/95, 52(Ι)/95, 38(Ι)/96, 29(Ι)/97 και 22(Ι)/98. Στον εν λόγω νόμο δεν υπάρχει ρητή πρόνοια ως προς τα δικαιώματα των διαδίκων αναφορικά με την ακίνητη περιουσία.

2. Από τον ορισμό της φράσης «Οικογενειακό Δικαστήριο» στο

1391

Άρθρο 2 του Ν.29(Ι)/97 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.22(Ι)/98, είναι φανερό, ότι ο νομοθέτης θέλησε όπως το θέμα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων παύσει να εμπίπτει στη δικαιοδοσία των Οικογενειακών Δικαστηρίων των Θρησκευτικών Ομάδων και να μεταφερθεί στα Οικογενειακά Δικαστήρια που ιδρύθηκαν με βάση το Νόμο 23/90 όπως έχει τροποποιηθεί. Ο σκοπός αυτός γίνεται πιο πρόδηλος αφού με το Ν.26(Ι)/98 (που δημοσιεύθηκε την ίδια μέρα με το Ν.22(Ι)/98) τροποποιήθηκε το Άρθρο 11 των περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμων του 1990 έως 1998 (Ν.23/90 όπως τροποποιήθηκε μέχρι το 1998) ούτως ώστε να γίνεται ρητή αναφορά ότι η δικαιοδοσία των εν λόγω δικαστηρίων είναι όπως ανατίθεται με το Άρθρο 111 του Συντάγματος (όπως τροποποιήθηκε με το Ν.95/89) γενικά, και ειδικότερα όπως προβλέπεται στο εδ. (2). Στην υποπαράγραφο (ε) του εδ. (2) φαίνεται ρητά ότι έχουν δικαιοδοσία και επί θεμάτων περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.

3. Το γεγονός ότι στο Ν.87(Ι)/94, όπως τροποποιήθηκε, υπάρχει πρόνοια ότι το Οικογενειακό Δικαστήριο των Θρησκευτικών Ομάδων θα έχει τις εξουσίες που προβλέπονται στο Τέταρτο Μέρος των περί Δικαστηρίων Νόμο, δεν αποτελεί εμπόδιο για κατάληξη ότι τα Οικογενειακά Δικαστήρια που ιδρύθηκαν με το Ν.23/90 (όπως τροποποιήθηκε) έχουν αποκλειστική τώρα δικαιοδοσία για θέματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Τις εξουσίες αυτές του Τέταρτου Μέρους των περί Δικαστηρίων Νόμων ασκούν και τα επαρχιακά δικαστήρια. Όμως έχει αποφασισθεί ότι τη δικαιοδοσία αναφορικά με τα δικαιώματα των συζύγων σε περιουσία που αποκτήθηκε με προοπτική το γάμο ή κατά τη διάρκεια του γάμου με την έννοια του περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμου του 1991 (Ν.232/91 όπως έχει τροποποιηθεί) ασκούν τώρα τα Οικογενειακά Δικαστήρια.

4. Στη φράση «οικογενειακές σχέσεις» του εδαφίου 2 του Αρθρου 111 του Συντάγματος όσο και στο εδ. (3) του ίδιου άρθρου μπορούν να ενταχθούν οι περιουσιακές διαφορές. Δεν υπάρχει όμως εμπόδιο όπως το Οικογενειακό Δικαστήριο που εκδικάζει περιουσιακές διαφορές για τα μέλη της ελληνικής ορθόδοξης εκκλησίας, εκδικάζει και τέτοιες διαφορές για τα μέλη των θρησκευτικών ομάδων αφού το θέμα των περιουσιακών σχέσεων δεν έχει ιδιαίτερο προσωπικό χαρακτήρα. Γι' αυτό και ο νομοθέτης με τις συνδυασμένες πρόνοιες του Ν.22(Ι)/98 και Ν.26(Ι)/98 ανάθεσε τη δικαιοδοσία αυτή στα Οικογενειακά Δικαστήρια. Και αν ακόμα οι πρόνοιες των εν λόγω νόμων είναι αντίθετες με το Άρθρο 111.3 του Συντάγματος στην έκταση δηλαδή που αφορά την εκδίκαση

1392

περιουσιακών διαφορών προσώπων που ανήκουν σε θρησκευτική ομάδα από τα Οικογενειακά Δικαστήρια, το δικαστήριο τούτο δεν έχει δικαιοδοσία να εξετάσει τέτοιο θέμα.

Ενόψει των πιο πάνω η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι δεν είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση, είναι εσφαλμένη.

Η έφεση επιτράπηκε μερικώς. Διατάχθηκε η εκδίκαση της αίτησης υπ' αρ. 149/03 από το Οικογενειακό Δικαστήριο στο οποίο καταχωρήθηκε η υπόθεση. Ο εφεσίβλητος διατάχθηκε να καταβάλει το ½ των εξόδων της εφεσείουσας.

Αναφερόμενες Υποθέσεις:

Γεωργίου ν. Δημοκρατίας (1995) 3 Α.Α.Δ. 349,

Δημοκρατία ν. Χατζηγιωάννου κ.ά. (1994) 3 Α.Α.Δ. 401,

Λογγίνος ν. Λογγίνου (2000) 1 (Β) Α.Α.Δ. 1347,

Φιλίππου ν. Φιλίππου (2003) 1 (Γ) Α.Α.Δ. 1343,

Νικολάου κ.ά. (1991) 1 Α.Α.Δ. 1045,

Γιωργαλλάς ν. Χατζηχριστοδούλου (2000) 1 (Γ) Α.Α.Δ. 2060.

Έφεση.

Έφεση από την εφεσείουσα εναντίον της απόφασης του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Υπ.Αρ. 149/03), ημερ. 15/7/05.

Χρ. Χριστοφή, για την Εφεσείουσα.

Γ. Παπαθεοδώρου, για τον Εφεσίβλητο.

Cur. adv. vult.

ΑΡΤΕΜΗΣ, Δ.: Την ομόφωνη απόφαση του δικαστηρίου θα δώσει ο δικαστής Μ. Φωτίου.

1393

ΦΩΤΙΟΥ, Δ.: Η παρούσα έφεση στρέφεται κατά της απόφασης δικαστή του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (πιο κάτω το Οικογενειακό Δικαστήριο) με την οποία απέρριψε την αίτηση της εφεσείουσας/αιτήτριας με αρ. 149/2003 με την οποία ζητούσε την απόδοση της δικής της συνεισφοράς στην αύξηση της περιουσίας του εφεσιβλήτου.

Σύμφωνα με τα παραδεκτά γεγονότα της υπόθεσης, η εφεσείουσα ανήκει στη ρωμαιοκαθολική εκκλησία, είναι κύπρια πολίτης και απέκτησε την κυπριακή ιθαγένεια. Ο εφεσίβλητος είναι κύπριος πολίτης και μέλος της ελληνικής ορθόδοξης εκκλησίας. Τέλεσαν γάμο στις 17/2/83 στην Εκκλησία των Καθολικών του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία. Από την 11/9/99 ο εφεσίβλητος εγκατέλειψε τη συζυγική εστία και έκτοτε βρίσκονται σε διάσταση. Καταχωρήθηκε από την εφεσείουσα η προαναφερθείσα αίτηση με την οποία ζητείται η επίλυση των περιουσιακών διαφορών των διαδίκων. Η πλευρά του εφεσίβλητου καταχώρησε αίτηση με την οποία ζητούσε να προδικαστεί ως νομικό σημείο ο ισχυρισμός που προέβαλε με την παράγραφο 1 της υπεράσπισης, ότι δηλαδή το Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας δεν έχει δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση επειδή η αιτήτρια δεν ανήκει στην Ελληνική Κοινότητα της Κύπρου. Ήταν ο ισχυρισμός του εφεσίβλητου ότι αποκλειστική δικαιοδοσία «κέκτηται το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας ως το αρμόδιο Οικογενειακό Δικαστήριο της Λατινικής ή Ρωμαιοκαθολικής Θρησκευτικής Ομάδας της οποίας είναι μέλος η αιτήτρια και από την οποία Καθολική Εκκλησία τελέσθηκε ο γάμος των διαδίκων». Με τη σύμφωνη γνώμη των διαδίκων το Οικογενειακό Δικαστήριο άκουσε το θέμα προδικαστικά και με απόφαση του ημερ. 15/7/05

αποφάνθηκε ότι δεν έχει δικαιοδοσία. Έτσι απέρριψε την αίτηση για επίλυση του θέματος των περιουσιακών διαφορών των διαδίκων.

Με την έφεση προβάλλονται οι ακόλουθοι λόγοι έφεσης:

(α) Ότι το πρωτόδικο δικαστήριο εσφαλμένα κατέληξε ότι η εφεσείουσα ανήκει στην Θρησκευτική Ομάδα των Λατίνων με βάση το άρθρο 2.3 του Συντάγματος επειδή ανήκει στην Καθολική Εκκλησία και τέλεσε το γάμο της στην προαναφερθείσα εκκλησία του Τιμίου Σταυρού (πρώτος λόγος έφεσης).

(β) Ότι το πρωτόδικο δικαστήριο εσφαλμένα αποφάσισε ότι δεσμευόταν από την απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας στην αίτηση διαζυγίου αρ. 352/02 μεταξύ των ιδίων διαδίκων (2ος λόγος έφεσης)

1394

(γ) Ότι το πρωτόδικο δικαστήριο εσφαλμένα ερμήνευσε τις πρόνοιες του άρθρου 111.3 του Συντάγματος (3ος και 4ος λόγος έφεσης).

(δ) Ότι το πρωτόδικο δικαστήριο ερμήνευσε λανθασμένα το άρθρο 11(β) του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων (Θρησκευτικές Ομάδες) Νόμου του 1994 (Ν. 87(1)/94) (5ος λόγος έφεσης).

(ε) Ότι το πρωτόδικο δικαστήριο εσφαλμένα κατέληξε ότι δεν υπήρξε κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας από πλευράς του εφεσίβλητου (6ος λόγος), και

(στ) Ότι εσφαλμένα το πρωτόδικο δικαστήριο κατέληξε ότι τα έξοδα έπρεπε να αποδοθούν υπέρ του εφεσίβλητου (7ος λόγος έφεσης).

Είμαστε της άποψης ότι οι πρώτοι 4 λόγοι έφεσης μπορούν να εξεταστούν μαζί αφού όλοι περιστρέφονται γύρω από την ορθότητα του ευρήματος του πρωτόδικου δικαστηρίου ότι η εφεσείουσα ανήκει στην θρησκευτική ομάδα των Λατίνων. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, ένας από τους ισχυρισμούς της πλευράς της εφεσείουσας (2ος λόγος έφεσης) είναι ότι εσφαλμένα αποφάσισε το πρωτόδικο δικαστήριο ότι η απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Γ.Α. Σεργίδης, Πρ., Μ. Τσαγγαρίδης Δ., Χρ. Δημητρίου) στην αίτηση διαζυγίου αρ. 352/03 που δεν εφεσίβαλε η εφεσείουσα, αποτελεί δεδικασμένο. Υπενθυμίζουμε ότι στην εν λόγω αίτηση η εφεσείουσα ήγειρε ανταπαίτηση ζητώντας τη λύση του γάμου και το δικαστήριο απορρίπτοντας την ανταπαίτηση (η αίτηση του εφεσίβλητου αποσύρθηκε) για το λόγο ότι δεν είχε δικαιοδοσία, στήριξε την απόφαση του, μεταξύ άλλων και στην εξής διαπίστωση:

«Στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχει αμφιβολία από τη μαρτυρία της καθής η αίτηση, ότι αυτή ανήκει στην Καθολική Εκκλησία χωρίς να γίνεται από αυτή οποιαδήποτε αναφορά στη Μαρωνίτικη Εκκλησία. Εξάλλου ο γάμος της έγινε σε Καθολική Εκκλησία και όχι σε εκκλησία Μαρωνιτών»

Αμέσως πριν το πιο πάνω απόσπασμα, το Οικογενειακό Δικαστήριο στην προαναφερθείσα αίτηση 352/03 προβαίνει σε εύρημα ότι η εφεσείουσα ανήκε στη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων.

Είναι κοινό έδαφος ότι η απόφαση στην 352/03 δεν έχει εφεσιβληθεί. Σύμφωνα με τη νομολογία (βλ. μεταξύ άλλων *Γεωργίου v. Δημοκρατίας (1995) 3 A.A.A. 349*) το δεδικασμένο μιας απόφασης

1395

δημιουργείται όχι μόνο σε σχέση με το αποτέλεσμα αλλά καλύπτει και τις διαπιστώσεις επί των επιδίκων θεμάτων στα οποία το δικαστήριο βάσισε την τελική του απόφαση. Στην περίπτωση μας το Οικογενειακό Δικαστήριο στην αίτηση 352/03 προέβηκε σε διαπίστωση γεγονότων ότι δηλαδή η εφεσείουσα ανήκε στην ομάδα των Λατίνων. Είναι με βάση αυτή τη διαπίστωση που αποφάσισε ότι δεν είχε δικαιοδοσία. Ενόψει λοιπόν του γεγονότος ότι δεν έχει εφεσιβληθεί η εν

λόγω απόφαση, τότε δημιουργείται δεδικασμένο που εμποδίζει την εφεσείουσα να το αμφισβητεί με την αίτηση αρ. 149/03, αντικείμενο της παρούσας έφεσης. Πέραν όμως του δεδικασμένου, από την υπόλοιπη μαρτυρία που ήταν ενώπιον του Οικογενειακού Δικαστηρίου (η όλη δηλαδή συμπεριφορά της εφεσείουσας), η κατάληξη του ότι η εφεσείουσα ανήκε στη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων ήταν εύλογα επιτρεπτή.

Με δεδομένη την ορθότητα του ευρήματος του Οικογενειακού Δικαστηρίου ότι η εφεσείουσα ανήκε στην προαναφερθείσα θρησκευτική ομάδα, μένει για εξέταση η ορθότητα της τελικής του κατάληξης ότι δεν είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση. Για σκοπούς διάλυσης του γάμου τους, οι διάδικοι έχουν ήδη καταχωρήσει σχετική αίτηση στο Οικογενειακό Δικαστήριο της εν λόγω θρησκευτικής ομάδας, δηλαδή την υπ' αρ. 1/04 η οποία ακόμα εκκρεμεί. Αναφορικά όμως με το θέμα των περιουσιακών τους διαφορών η εφεσείουσα καταχώρησε αίτηση (την υπ' αρ. 149/03) στο Οικογενειακό Δικαστήριο. Το ερώτημα είναι κατά πόσο το Οικογενειακό Δικαστήριο που ιδρύθηκε με το Ν. 23/90 ως έχει τροποποιηθεί, έχει δικαιοδοσία εκδίκασης περιουσιακών διαφορών προσώπων που ανήκουν σε θρησκευτική ομάδα.

Το πρωτόδικο δικαστήριο αφού αναφέρει ότι «το Δικαστήριο της κάθε θρησκευτικής ομάδας είναι το μοναδικό αρμόδιο δικαστήριο για όλα τα οικογενειακά θέματα στα οποία αφορά το άρθρο 111.3 του Συντάγματος, σε σχέση με τα μέλη της ομάδας αυτής» και ότι τα «Οικογενειακά Δικαστήρια των θρησκευτικών ομάδων με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 111 διαφοροποιούνται από τα Οικογενειακά Δικαστήρια με βάση την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου» κατάληξε ότι δεν έχει δικαιοδοσία με το ακόλουθο σκεπτικό:

«...Δεν υπάρχει αμφιβολία, πως ο Ν. 87(Ι)/94 θεσπίστηκε για να τεθούν σε εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 111.3 και ότι με αυτόν ιδρύθηκαν τρία Οικογενειακά Δικαστήρια Θρησκευτικών Ομάδων, ένα για κάθε ομάδα. Ο ίδιος ο νόμος ρύθμισε τη σύνθεση του Δικαστηρίου έκαστης ομάδας όχι μόνο για υποθέ-

1396

σεις διαζυγίων, αλλά και για άλλες υποθέσεις. Ρύθμισε επίσης και το θέμα της δικαιοδοσίας κάνοντας με το άρθρο 9 αναφορά και στις διατάξεις του άρθρου 111.3 του Συντάγματος.

Ο Ν. 87(Ι)/94 με την τροποποίηση του δεν έχει αφαιρέσει τη δικαιοδοσία σε σχέση με περιουσιακές διαφορές από τα Οικογενειακά Δικαστήρια των Θρησκευτικών Ομάδων.

Ο Ν. 23/90 με την τροποποίηση του από το Ν. 26(Ι)/98 δεν έχει δώσει ούτε θα μπορούσε να δώσει δικαιοδοσία στα Οικογενειακά Δικαστήρια για θέματα διατροφής και/ή περιουσιακών σχέσεων μελών της Ρωμαιοκαθολικής Ομάδας.

Ο διαχωρισμός των Δικαστηρίων σε Δικαστήρια για τους ανήκοντες στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία και σε Δικαστήρια για τις Θρησκευτικές Ομάδες, για τις οποίες ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 2 και 3 του Συντάγματος, παρέμειναν αμετάβλητες από την τροποποίηση του άρθρου 111 του Συντάγματος από τον περί της Πρώτης τροποποίησης του Συντάγματος Νόμο του 1989 (Ν. 95/89).

Το άρθρο 111.3 του Συντάγματος και ο Ν. 87(Ι)/94 είναι ειδικότεροι Νόμοι από το άρθρο 11(2)(ε) του Ν. 23/90 (όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 26(Ι)/98) σε σχέση με τη δικαιοδοσία του αρμόδιου Δικαστηρίου όσον αφορά θέματα περιουσιακών σχέσεων μελών της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων. Σε αντίθεση με το άρθρο 111.3 του Συντάγματος και το Ν. 87(Ι)/94, το άρθρο 11(2)(ε) του Ν. 23/90 δεν αναφέρει ρητά ότι ασχολείται με περιπτώσεις μελών της Ρωμαιοκαθολικής θρησκευτικής ομάδας ή οποιασδήποτε άλλης ομάδας.

Συγκεκριμένα, από το άρθρο 11(2)(ε) του Ν. 23/90 θα πρέπει να εξαιρεθεί οποιαδήποτε περίπτωση ατόμων που με βάση το Σύνταγμα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα οποιωνδήποτε Δικαστηρίων άλλων από τα Οικογενειακά Δικαστήρια.

Με βάση όλα τα ανωτέρω, κρίνω και αποφασίζω ότι δεν έχω δικαιοδοσία στην προκείμενη αίτηση, την οποία και απορρίπτω.»

Εξετάσαμε τις αντίστοιχες θέσεις. Η δικαιοδοσία των Οικογενειακών Δικαστηρίων Θρησκευτικών Ομάδων πηγάζει από τον περί Οικογενειακών Δικαστηρίων (Θρησκευτικές Ομάδες) Νόμο του 1994 (Ν. 87(Ι)/94 όπως τροποποιήθηκε από τους Ν. 46(Ι)/95, 52(Ι)/95, 38(Ι)/96, 29(Ι)/97 και 22(Ι)/98). Το άρθρο 3 του νόμου προ-

1397

βλέπει τον τρόπο συγκρότησης των εν λόγω δικαστηρίων. Η δικαιοδοσία του προβλέπεται από το άρθρο 9 το οποίο διαλαμβάνει ως εξής:

«9. Τα Οικογενειακά Δικαστήρια θα ασκούν τη δικαιοδοσία και τις εξουσίες που τους ανατίθενται δυνάμει του άρθρου 111 του Συντάγματος, του παρόντος Νόμου και οποιουδήποτε άλλου νόμου»

Στο άρθρο 11 του ίδιου Νόμου διαβάζουμε τα εξής:

«11. Τα Οικογενειακά Δικαστήρια –

(α) κατά την εκδίκαση αγωγών διαζυγίου θα εφαρμόζουν τις διατάξεις του παραρτήματος Α

(β) κατά την εκδίκαση οποιουδήποτε άλλου ζητήματος θα εφαρμόζουν το δίκαιο που εφαρμόζεται για τους ανήκοντες στην ελληνική ορθόδοξη εκκλησία.»

Στο Μέρος Πέμπτο του ίδιου νόμου και κάτω από τον τίτλο «Εξουσίες των Οικογενειακών Δικαστηρίων προβλέπονται τα ακόλουθα:

«20(1) Τα Οικογενειακά Δικαστήρια ασκούν, τηρουμένων των αναλογιών, όλες τις εξουσίες που διαλαμβάνονται στο Τέταρτο Μέρος των περί Δικαστηρίων Νόμων.

(2) Τα Οικογενειακά Δικαστήρια ασκούν επίσης όλες τις εξουσίες που παρέχονται στα επαρχιακά δικαστήρια δυνάμει του περί Πολιτικής Δικονομίας Νόμου.»

Με βάση το άρθρο 21 τα Οικογενειακά Δικαστήρια των Θρησκευτικών Ομάδων έχουν εξουσία, σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης, να παραχωρούν στον ένα από τους συζύγους αποκλειστική χρήση της οικογενειακής στέγης ανεξάρτητα από το ποιός από αυτούς είναι ο κύριος του ακινήτου. Στο ίδιο άρθρο προβλέπεται ρητά η εξουσία να προβαίνει το δικαστήριο στην κατανομή της κινητής περιουσίας των διαδίκων (βασικά κινητών που ανήκουν και στους δυο σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες) σε περίπτωση που οι ίδιοι διαφωνούν ως προς την κατανομή.

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι στον εν λόγω νόμο (Ν. 87(Ι)/94 όπως έχει τροποποιηθεί) δεν υπάρχει ρητή πρόνοια (όπως υπάρχει για τα κινητά που καλύπτει το άρθρο 21) ως προς τα δικαιώματα των διαδίκων αναφορικά με την ακίνητη περιουσία. Σημειώ-

1398

νουμε επίσης ότι στον εν λόγω νόμο με την τροποποίηση που έγινε το 1997 (Ν.29(Ι)/97) στον ορισμό της φράσης «Οικογενειακό Δικαστήριο» υπήρχε ρητή αναφορά στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων. Το άρθρο 2 διαλάμβανε ως εξής:

«Οικογενειακό Δικαστήριο' σημαίνει Οικογενειακό Δικαστήριο Θρησκευτικών Ομάδων συγκροτούμενο σύμφωνα με το άρθρο 3, το οποίο έχει τη δικαιοδοσία να επιλαμβάνεται υποθέσεων διαζυγίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου, υποθέσεων περιουσιακών σχέσεων των συζύγων σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμο, υποθέσεων σχέσεων γονέων και τέκνων σύμφωνα με τον περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμο και υποθέσεων σε σχέση με τον περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση) Νόμο.»

Το άρθρο 2 τροποποιήθηκε με το Ν. 22(Ι)/98 ούτως ώστε ο ορισμός της φράσης «Οικογενειακό Δικαστήριο» να έχει τώρα ως εξής:

«Οικογενειακό Δικαστήριο' σημαίνει Οικογενειακό Δικαστήριο Θρησκευτικών Ομάδων συγκροτούμενο σύμφωνα με το άρθρο 3, το οποίο έχει τη δικαιοδοσία να επιλαμβάνεται υποθέσεων διαζυγίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου»

Είναι φανερό από τα πιο πάνω ότι ο νομοθέτης, αναφορικά με το θέμα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων θέλησε όπως τούτο παύσει να εμπίπτει στη δικαιοδοσία των Οικογενειακών Δικαστηρίων των Θρησκευτικών Ομάδων και να μεταφερθεί στα Οικογενειακά Δικαστήρια που ιδρύθηκαν με βάση το νόμο 23/90 ως έχει τροποποιηθεί. Ο σκοπός αυτός γίνεται πιο πρόδηλος αφού με το Ν. 26(Ι)/98 (που δημοσιεύθηκε την ίδια μέρα, 16/4/98 με το Ν. 22(Ι)/98), τροποποιήθηκε το άρθρο 11 των περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμων του 1990 έως 1998 (Ν. 23/90 όπως τροποποιήθηκε μέχρι το 1998) ούτως ώστε να γίνεται ρητή αναφορά ότι η δικαιοδοσία των εν λόγω δικαστηρίων είναι όπως ανατίθεται με το άρθρο 111 του Συντάγματος (όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 95/89) γενικά, και ειδικότερα όπως προβλέπεται στο εδ (2). Στην υποπαράγραφο (ε) του εδ. (2) φαίνεται ρητά ότι έχουν δικαιοδοσία και επί θεμάτων περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.

Παρόλο που ο σκοπός του νομοθέτη να μεταφέρει στα Οικογενειακά Δικαστήρια που ιδρύθηκαν με βάση το Ν. 23/90 (ως έχει τροποποιηθεί) τη δικαιοδοσία για περιουσιακές διαφορές των συ-

1399

ζύγων προκύπτει ξεκάθαρα από τις προαναφερθείσες νομοθετικές πρόνοιες καταφύγαμε και στο σχετικό νομοσχέδιο που προηγήθηκε της θέσπισης του Ν. 26(Ι)/98 από το οποίο δεν αφήνεται καμιά απολύτως αμφιβολία ότι τα Οικογενειακά Δικαστήρια Θρησκευτικών Ομάδων μετά τη θέσπιση των νόμων 22(Ι)/98 και 26(Ι)/98, έπαυσαν να έχουν δικαιοδοσία σε τέτοια θέματα. Η αναφορά στο νομοσχέδιο για σκοπούς ερμηνείας ενός νόμου είναι επιτρεπτή. (Βλ. *Δημοκρατία v. Χατζηγιάννου κ.ά. (1994) 3 Α.Α.Δ. 401*). Η αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου που προηγήθηκε της ψήφισης του Ν. 26(Ι)/98 έχει ως ακολούθως:

«Σκοπός του παρόντος Νομοσχεδίου είναι η διεύρυνση και ειδικότερη διατύπωση της δικαιοδοσίας των Οικογενειακών Δικαστηρίων, ώστε τα οικογενειακά δικαστήρια να έχουν δικαιοδοσία να εκδικάζουν όλα τα θέματα οικογενειακών σχέσεων εκτός στις περιπτώσεις λύσης γάμου μελών θρησκευτικών ομάδων, όπου δικαιοδοσία έχουν τα οικογενειακά δικαστήρια της οικείας θρησκευτικής ομάδας.»

Ο ευπαίδευτος συνήγορος του εφεσίβλητου επικαλέστηκε την πρόνοια που υπάρχει στο Ν. 87(Ι)/94 ότι το Οικογενειακό Δικαστήριο των Θρησκευτικών Ομάδων θα εφαρμόζει τις εξουσίες του Τέταρτου Μέρους των περί Δικαστηρίων Νόμων. Είμαστε της άποψης ότι το γεγονός ότι στο Ν. 87(Ι)/94 (ως έχει τροποποιηθεί), υπάρχει πρόνοια ότι το Οικογενειακό Δικαστήριο των Θρησκευτικών Ομάδων θα έχει τις εξουσίες που προβλέπονται στο Τέταρτο Μέρος των περί Δικαστηρίων Νόμο, δεν αποτελεί εμπόδιο για κατάληξη ότι τα Οικογενειακά Δικαστήρια που ιδρύθηκαν με το Ν. 23/90 (ως έχει τροποποιηθεί) έχουν αποκλειστική τώρα δικαιοδοσία για θέματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Τις εξουσίες αυτές του Τέταρτου Μέρους των περί Δικαστηρίων Νόμων ασκούν και τα επαρχιακά δικαστήρια. Όμως έχει αποφασιστεί ότι τη δικαιοδοσία αναφορικά με τα δικαιώματα των συζύγων σε περιουσία που αποκτήθηκε με προοπτική το γάμο ή κατά τη διάρκεια του γάμου με την έννοια του περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμου του 1991 (Ν. 232/91 ως έχει τροποποιηθεί) ασκούν τώρα τα Οικογενειακά Δικαστήρια [βλ. *Μεταξύ άλλων Λογγίνος v. Λογγίνου (2000) 1 (B) Α.Α.Δ. 1347* και *Φιλίππου v. Φιλίππου (2003) 1 (Γ) Α.Α.Δ. 1343* (απόφαση πλειοψηφίας)].

Στη σελ. 1358 της υπόθεσης *Φιλίππου* (πιο πάνω) ο Γαβριηλίδης Δ. εκδίδοντας την απόφαση της πλειοψηφίας του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου ανέφερε τα ακόλουθα:

1400

«Από τις πιο πάνω νομοθετικές διατάξεις είναι πρόδηλο ότι πρόθεση του νομοθέτη ήταν να εντάξει όλες ανεξαιρέτα τις περιουσιακές διαφορές μεταξύ συζύγων σε σχέση με ιδιοκτησία η οποία αποκτήθηκε πριν από το γάμο με την προοπτική του γάμου ή οποτεδήποτε μετά τη σύναψη του γάμου, από οποιοδήποτε από τους συζύγους, σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμων του 1991-1999, στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Οικογενειακού Δικαστηρίου, ανεξάρτητα από το ποια είναι η βάση της αγωγής. (Βλ. και *Λογγίνου*, πιο πάνω, όπως και *Γρηγορίου ν. Γρηγορίου (2001) 1 Α.Α.Δ. 1461* και *Μιχαήλ ν. Γιάγκου (2001) 1 Α.Α.Δ. 1643*. Επομένως, και η υπό εξέταση περιουσιακή διαφορά, ως βασιζόμενη σε εμπίστευμα μεταξύ συζύγων, σε ακίνητη ιδιοκτησία η οποία αποκτήθηκε μετά τη σύναψη του γάμου, ενέπιπτε στη δικαιοδοσία του Οικογενειακού Δικαστηρίου το οποίο και ορθά της επιλήφθηκε.»

Έχουμε προσέξει ότι το πρωτόδικο δικαστήριο δεν ασχολήθηκε καθόλου με την επίπτωση που επέφερε η τροποποίηση του Ν. 87(Ι)94 που έγινε με το Ν. 22(Ι)/98. Αναφέρει απλώς ότι «ο Ν. 87(Ι)94 με την τροποποίηση του δεν έχει αφαιρέσει τη δικαιοδοσία σε σχέση με τις περιουσιακές διαφορές από τα Οικογενειακά Δικαστήρια των Θρησκευτικών Ομάδων». Όμως έπραξε τούτο με την τροποποίηση που έγινε με το Ν. 22(Ι)/98 και το Ν. 26(Ι)/98 όπως αναπτύξαμε ήδη πιο πάνω. Το Οικογενειακό Δικαστήριο ανέφερε ότι με βάση το άρθρο 111.2 του Συντάγματος ιδρύθηκαν τα Οικογενειακά Δικαστήρια με βάση το Ν. 23/90 τα οποία όμως θα εκδικάζουν ζητήματα που αφορούν πρόσωπα που ανήκουν στην ελληνική ορθόδοξη εκκλησία συμπεριλαμβανομένων και των περιουσιακών διαφορών και με βάση το άρθρο 111.3 του Συντάγματος ιδρύθηκαν τα Οικογενειακά Δικαστήρια των Θρησκευτικών Ομάδων τα οποία θα εκδικάζουν ζητήματα προσώπων που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες μεταξύ των οποίων ζητημάτων και τις περιουσιακές διαφορές. Παρόλο που θεωρούμε τον εν λόγω διαχωρισμό ορθό, εντούτοις ενόψει των προνοιών των προαναφερθέντος Ν. 87(Ι)/94 όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 22(Ι)/98 και του Ν. 23/90 όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 26(Ι)/98, η κατάληξη μας ότι δικαιοδοσία έχει τώρα το Οικογενειακό Δικαστήριο είναι ορθή. Στη φράση «οικογενειακές σχέσεις» που συναντούμε τόσο στο εδ. (2) του άρθρου 111 του Συντάγματος όσο και στο εδ. (3) του ίδιου άρθρου μπορούν να ενταχθούν οι περιουσιακές διαφορές. Δεν υπάρχει όμως εμπόδιο όπως το Οικογενειακό Δικαστήριο που εκδικάζει περιουσιακές διαφορές για τα μέλη της ελληνικής ορθόδοξης εκκλησίας, εκδικάζει και τέτοιες διαφορές για τα μέλη

1401

των θρησκευτικών ομάδων αφού το θέμα των περιουσιακών σχέσεων δεν έχει ιδιαίτερο προσωπικό χαρακτήρα. Γιαυτό και ο νομοθέτης με τις συνδυασμένες πρόνοιες του Ν. 22(Ι)/98 και Ν. 26(Ι)/98 ανάθεσε τη δικαιοδοσία αυτή στα Οικογενειακά Δικαστήρια. Και αν ακόμα οι πρόνοιες των εν λόγω νόμων είναι αντίθετες με το άρθρο 111.3 του Συντάγματος στην έκταση δηλαδή που αφορά την εκδίκαση περιουσιακών διαφορών προσώπων που ανήκουν σε θρησκευτική ομάδα από τα Οικογενειακά Δικαστήρια, το δικαστήριο τούτο δεν έχει δικαιοδοσία να εξετάσει τέτοιο θέμα. (βλ. *Ναυσικά Νικολάου κ.ά. (1991) 1 Α.Α.Δ. 1045* και *Γιωργαλλάς ν. Χατζηχριστοδούλου (2000) 1 (Γ) Α.Α.Δ. 2060*).

Ενόψει όλων των πιο πάνω η απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου ότι δεν είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση, είναι εσφαλμένη.

Η έφεση επιτυγχάνει μερικώς. Η προσβαλλόμενη απόφαση μαζί με τη διαταγή για έξοδα ακυρώνονται. Διατάσσεται η εκδίκαση της υπόθεσης (αίτηση αρ. 149/03) από το Οικογενειακό Δικαστήριο στο οποίο έχει καταχωρηθεί η υπόθεση.

Ο εφεσίβλητος να καταβάλει το ½ των εξόδων της εφεσείουσας.

Η έφεση επιτρέπεται μερικώς. Διατάσσεται η εκδίκαση της αίτησης υπ' αρ. 149/03 από το Οικογενειακό Δικαστήριο στο

οποίο καταχωρήθηκε η υπόθεση. Ο
εφεσίβλητος διατάσσεται να καταβάλει
το $\frac{1}{2}$ των εξόδων της εφεσείουσας.

(2006) 1B Α.Α.Δ 1389